

SECVENȚA DIDACTICĂ CENTRATĂ PE TEXTUL LITERAR POSTMODERNIST

Lilia RĂCIULA, conf. univ., dr., Felicia VOICU, drd.
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Rezumat: Prezentul demers repune în discuție textul literar postmodernist din perspectivă didactică, propunând unele strategii de abordare a acestuia în învățământul preuniversitar sub forma atelierului de lectură, destinat elevilor din clasa a X-a, profil umanist. Secvența didactică preconizată focalizează atenția elevilor asupra descoperirii textului liric postmodernist. Exercițiul de comprehensiune a opereii lirice postmoderniste va fi precedat de o lectură în rețea a opereii poetei Margareta Curtescu și de identificarea și fixarea crononimelor pe o fișă lexicală. Secvențele despre culori oferă varii posibilități pentru un exercițiu creativ, lectura textelor va fi însoțită de o Fișă lexicală în care elevii vor identifica crononimele.

Cuvinte-cheie: secvență didactică, text postmodernist, atelier de lectură, cromatică etc.

Abstract: This approach discusses the postmodernist literary text from a didactic perspective, proposing some strategies to address it in pre-university education in the form of a reading workshop for 10th-grade students, and a humanities profile. The planned didactic activity focuses the students' attention on the discovery of the postmodernist lyrical text. The exercise of comprehension of the postmodernist lyrical work will be preceded by a network reading of the work of the poet Margareta Curtescu, and by the identification and fixation of the chrononyms on a lexical file. The colour sequences offer various possibilities for a creative exercise, the reading of the texts will be accompanied by a lexical sheet in which the students will identify the chrononyms.

Keywords: didactic sequence, postmodernist text, reading workshop, chromatics, etc.

Mircea Cărtărescu, în monografia *Postmodernismul românesc*, încearcă o tentativă de contextualizare a postmodernismului „într-un sistem de coordonate bine definit, capabil să-i scoată în evidență specificitatea în raport cu toate celelalte curente și mișcări artistice ale trecutului”, plecând de la trei axe: filozofia, epistemologia și istoria (Cărtărescu, 2010, p. 9). Totodată, teoreticianul postmodernismului, Mircea Cărtărescu, recunoaște faptul că aici se intră pe „un teren al paradoxurilor” și că literatura „care se poate revendica astăzi de la termenul de postmodernism” presupune o descriere „extrem de dificilă”, întrucât aceasta vizează „realități ambigue, fugitive, înșelătoare ca un

Proteus cu o mie de fețe” (*idem*, p.79).

În acest context, fenomenul postmodernismului reprezintă o veritabilă provocare atunci când devine obiectul unui demers didactic în învățământul liceal (și nu numai). prin implicațiile pe care le presupune acesta în calitatea sa de „epifenomen cultural, artistic și, în cele din urmă, literar al postmodernității” (*ibidem*) care „închide o mare buclă în cultura europeană” (*idem*, p.9).

Cum explicăm elevilor semnificația acestui prefix post-? Care este legătura dintre postmodernism și postmodernitate? Cum nuanțăm atitudinea postmodernă? Care sunt direcțiile principale ale postmodernismului? Din ce autori (de pe ambele maluri ale Prutului) se compune *puzzle* -ul postmodernismului românesc? Cum construim scenariul didactic astfel încât să dăm gust elevului pentru literatura postmodernistă/ pentru reprezentanții săi de aici și de oriunde? – sunt doar câteva din multiplele întrebări pe care le suscită subiectul în discuție.

Dacă autorii postmoderniști reuniți în cadrul faimosului Cenaclul de Luni de la București (Traian T. Coșovei, Mircea Cărtărescu, Magdalena Ghica (Magda Cârnelci), Ion Stratan, Florin Iaru, Romulus Bucur, Liviu Ioan Stoiciu, Bogdan Ghiu, Matei Vișniec, Elena Ștefoi, Marta Petreu, Mariana Marin etc.) s-au situat în vizorul criticii literare (unii beneficiind de o exegeză impunătoare), nu același lucru poate fi afirmat și despre autorii de la noi. Acest fapt a determinat selectarea, pentru ilustrarea secvenței didactice de mai jos, a unei poete care aparține mediului universitar bălțean – Margareta Curtescu.

Secvența didactică

În legătură cu *secvența didactică*, în literatura de specialitate, se atestă următoarea definiție: „sintagma „secvență”/„unitate” didactică denumește o etapă de formare cu un conținut didactic bine circumscris” (Onojescu, Pamfil, 2021, p.14). Astfel, *secvența didactică* „poate viza a. inițierea în lectură (descoperirea unui nou tip de text și a unei noi strategii de lectură); b. învățarea (concepte de teorie și strategii de lectură) sau c. receptarea propriu-zisă (înțelegere, analiză și interpretare de text)” (*ibidem*). De asemenea, se menționează relația dintre tipul de secvență și modul de organizare. În acest context, menționăm că „secvența de inițiere are următoarea organizare: scopul lecturii, lectură, reflecție; cea de învățare e construită pe modelul evocare/realizarea sensului/realizarea

sensului/reflecție sau pe prezentare/simulare/exersare, iar secvența de receptare se structurează pe prelectură/lecturi succesive/postlectură” (*ibidem*).

În continuare, propunem o secvență didactică de inițiere sub forma unui atelier de lectură în baza creației poetei postmoderniste – Margareta Curtescu.

Margareta Curtescu. M.C. – pseudonim literar al Mariei Abramciuc, poetă, critic literar, eseist, conferențiar universitar, doctor în filologie la Catedra de literatură română și universală, Facultatea de Litere, Universitatea „Alecru Russo” din Bălți, membră a Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și a Uniunii Scriitorilor din România, cercetător științific superior la Muzeul Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu” Chișinău. A publicat versuri, articole de critică literară, eseuri în reviste din țară și de peste hotare: *Basarabia, Contrafort, Dacia literară, Semn, Poezia, Convorbiri literare, Familia*.

Cărți de poezie publicate:

- *Prinsă între clamele speranței* (1997)
- *Simple bluesuri* (2003)
- *Iubirea altfel* (2013)
- *În piața dante, antologie de versuri* (2014)

Unitatea de conținut: Experiințe lingvistice și de lectură: dimensiune inter/pluri/trandisciplinară. Textul liric: pretext pentru deschidere spre artele frumoase.

Tipul lecției: Atelier de lectură

Opera de referință: selecție de texte din creația poetei Margareta Curtescu.

Clasa: a X-a

Atelierul de lectură se adresează elevilor din clasa a X-a, profil umanist, anticipând studierea postmodernismului (programată pentru clasa a XII-a, semestrul II). Demersul didactic va avea în vedere faptul că elevii sunt nefamiliarizați cu noțiunea de postmodernism (curent literar). Secvența didactică focalizează atenția elevilor asupra descoperirii textului liric postmodernist. Exercițiul de comprehensiune a operei lirice postmoderniste va fi precedat de o lectură în rețea a operei poetei Margareta Curtescu și de identificarea și fixarea cromonimelor pe o fișă lexicală. Secvențele despre culori oferă varii posibilități pentru un exercițiu creativ, lectura textelor va fi însoțită de o Fișă lexicală în care

elevii vor identifica cromonimele.

Poezia Margaretei Curtescu este plină de lirism și emoție, este o reverberație antropologică, marcată de un textualism rafinat care cultivă predilecția pentru culoare în contextul în care culoarea „ne trimite (...) întotdeauna la un fel de feminitate substanțială”, „multicolorația fiind legată direct (...) de engrama feminității materne, de valorificarea pozitivă a femeii, a naturii, a centrului, a fecundității” (Durand, 1977, p. 275), or „sunt prezente în rândurile Margaretei Curtescu o suavitate a versului, o interiorizare a metaforei, o dispoziție de meditație care vin în consens cu peisajul, anotimpul, clipa”. (Nicolae Dăbija)

Metoda Lectura în rețea

Pentru a dezvolta plăcerea lecturii, pentru a suscita interesul pentru textul literar postmodernist (în cazul nostru și pentru literatură, în general) în cadrul orei de limba și literatura română, putem apela la un instrument didactic precum este *lectura în rețea*.

Așa cum se consemnează în literatura de specialitate cu referință la *lectura în rețea* - « L'expression ne figure pas dans les programmes, mais l'esprit y est » - aceasta s-ar defini în felul următor: «ce n'est pas le regroupement lâche via un thème qui donne seulement une apparence de cohérence à un ensemble de textes. Il s'agit, grâce à un groupe de textes, de développer une compétence particulière chez l'enfant: - se construire une culture, - conscientiser les stratégies de construction du sens par le lecteur. Première fonction de la lecture en réseau: la fonction culturelle. La lecture en réseau sert à connaître un genre, son cahier des charges, les références nécessaires pour le comprendre (son cadre cognitif d'accueil), elle permet de reconnaître la violation des règles du genre, d'anticiper sur la fin du récit. Sans ces connaissances, le plaisir du texte est remplacé par la souffrance de ne pas le comprendre»⁶. (Catherine Tauveron)

Fundamentarea conceptului de *lectură în rețea* îi aparține specialistei Madeleine Couet-Butlen de la Academia din Creteil, Franța, acesta presupunând un ansamblu deschis de texte, care pot fi asociate, comparate, confruntate în limitele unei convenții, a unui punct de vedere

---

⁶Pentru detalii a se vedea *Compte-rendu de la conférence de Catherine Tauveron, professeur émérite des universités, spécialiste de la littérature à l'école, sur la lecture en réseau. [La lecture en réseau - Lettres \(ac-strasbourg.fr\)](http://La.lecture.en.reseau-Lettres(ac-strasbourg.fr))*

care își propune reliefarea unor asemănări, afinități, variațiuni pe aceeași temă, opoziții, diferențe și urmărind, în același timp, obiectivul punerii în rețea a textelor - facilitarea comprehensiunii, interpretării și formulării judecății de valoare.

Metoda *Lectura în rețea* se recomandă drept «une pratique pédagogique de plus en plus courante», contribuind la construirea unei culturi literare solide: «La mise en réseau, organisée à partir d'œuvres littéraires, permet aux élèves de se construire une culture littéraire forte lorsqu'ils associent et dissocient les œuvres qu'ils rencontrent, les mettent en relation, les comparent et les apprécient» (*apud*. Couet-Butlen, 2004).

Pot fi explorate mai multe tipuri de rețele: rețeaua elementelor literare („réseau sur les éléments littéraires”); rețeaua tematică („réseau thématique”); rețeaua personajelor („réseau sur les personnages”); rețeaua speciei literare („réseau sur un genre”); rețeaua operei unui autor („réseau sur l'œuvre d'un auteur”); rețeaua elementelor picturale („réseau sur les éléments picturaux”)⁷.

Raisa Leahu, în studiul *Lectura în rețea și reflecția asupra cărții*, descrie această metodă - *Lectura în rețea* - prin care „punerea în rețea a unei selecții de texte literare programează, de fapt, o întâlnire între emoțiile și cunoștințele elevilor” (Leahu, 2012, p. 49). Miza *profesorului de limba și literatura română*, în acest context, ar viza:

- „relaționarea unui text cu alte texte deschise către cunoașterea altor universuri de hârtie;
- identificarea unor texte potrivite pentru lectura în rețea și experiența socială și culturală, cunoștințele și reprezentările elevilor;
- explorarea dimensiunii intertextuale a literaturii și testarea relațiilor de interdependență dintre texte, genuri, cărți și lume, ca și a relațiilor dintre elementele nodale ale Textului lumii.” (*ibidem*). Avantajele metodei date se rezumă la faptul că: „Lectura în rețea impune ca elevul: să decidă asupra ordinii în care vor fi citite textele; să aleagă și să aplice un anumit mod de a citi: lectura personală; lectura silențioasă; lectura cu voce; lectura realizată de profesor; lectura realizată de către un coleg etc.; să identifice unicitatea unor elemente

---

⁷ Pentru detalierea celor 6 tipuri de rețele a se vedea [Constellations \(gouv.qc.ca\)](http://www.constellations.gouv.qc.ca)

constitutive ale textelor citite, construind pas cu pas progresia reperării și a receptării asemănarilor și deosebirilor”. (*idem*, 50)

Procesul de lectură a textului poate fi realizat în câțiva pași esențiali, iar fiecare dintre pași ar include mai multe serii de forme și strategii de lectură, după cum urmează:

Lectura inițială/ cognitivă (decodificarea și înțelegerea stratului lexico-semantic al textului, fiecare elev se concentrează asupra propriului proces de lectură);

- Lectura analitică sau explicativă (lectura dirijată, impresiile de lectură, conversația euristică etc., presupune fragmentarea textului și adresarea unui set de întrebări pentru fiecare secvență);
- Lectura interpretativă (conferirea de semnificații, exerciții de comprehensiune, lectura poate sincroniza cu activități de conștientizare a elementelor esențiale ale textului);
- Lectura critică (aprecieri, viziuni, concluzii, se vor comenta, se vor nota impresii, sentimente, păreri, întrebări).

Lista textelor pentru Lectura în rețea (am selectat în prealabil doar textele în care se regăsesc cromonime):

1997 Volumul *Prinsă între clamele speranței*

- *mai bine ai trăi doar un vis*
- *palpezi această cupolă rarefiată*
- *să scrii un poem simplu de tot*

2003 Volumul *Simple bluesuri*

- *amintiri dintr-un alt mileniu*
- *scrisoare*
- *septembrie cu fructe căzute pe jos*
- *jurnal matern*
- *așteptând solstițiul de iarnă*
- *mic dejun melancolic*
- *parietale*

2013 Volumul *Iubirea altfel*

- *mic poem în română*
- *plânsul*
- *când nimic nu mai e de spus și lumea se ține de tabieturi*
- *ninsoare în martie*

2018 Volumul *Inima desenată pe cer*

- *va trebui să ne mai vorbim*
- *basm*
- *Seară*
- *câinele de pluș*
- *plimbare de seară*
- *nicio ieșire de siguranță*
- *Sepsis*
- *Dimineața*
- *August*
- *trebuia să avem și noi un trecut*
- *câinele de pluș ascetul servul*
- *octombrie*

Fișă de lectură

Orice act de lectură a textului liric își întemeiază demersul pe percepția și gândirea lectorului (focalizarea perceptuală și cognitivă). Profesorul va ordona cronologic textele și va asigura coerența itinerarului de lectură și interpretare. Dezvoltarea competențelor de lectură a unui text postmodernist din creația Margaretei Curtescu se va întemeia pe explorarea vizualului (culori, imagini, forme etc.).

N/o	Versul (titlul poemului)	Nr. versului
	1997 Volumul Prinsă între clamele speranței	
1	<i>o pui în plicuri roze</i> <i>(mai bine ai trăi doar un vis)</i>	6
2	<i>-ești prea colorată de vise/ încheie-ți treniul și nu uita/de vântul gri marele</i> <i>(palpezi această cupolă rarefiată)</i>	8-10
3	<i>pe o pajiște albă într-un</i> <i>(să scrii un poem simplu de tot)</i>	19
	2003 Volumul Simple bluesuri	
4	<i>e o paletă cu roșumovalbăstriu dincolo esti tu mama mea</i> <i>(amintiri dintr-un alt mileniu)</i>	3
5	<i>aud tristețea ta albastră mamă</i> <i>(scrisoare)</i>	2
6	<i>ea-mi poartă prin lume irișii căprui dar ea nu este eu</i> <i>(scrisoare)</i>	6

7	<i>La moară unde te-am urmat cu toată interdicția mamei printre urlete de motoare bărbații râdeau dezvelindu-și dinții îngălbeniți de mahorcă (septembrie cu fructe căzute pe jos)</i>	7
8	<i>în ziua marelui denunț voi reveni de pe o pajiște maronie cu brațele pline de lalele sălbatice (septembrie cu fructe căzute pe jos)</i>	12
9	<i>curăț cartofi în bulbul vioriu sculpez arbitrarul (jurnal matern)</i>	1
10	<i>...și nu-ți mai rămâne vreo celulă nelocuită de bucuria verzuie de aburul ieșind calm din siret de aerul fraged al verii (marina)</i>	5
11	<i>și numele marina ca un zvâcnet blond printre cuvintele înduioșate de atâta azur (marina)</i>	17
12	<i>prin stații femeii așteaptă solstițiul de iarnă ochii lor jinduiesc un zâmbet mov imprimat pe aerul amiezii un colț de cer mângâios (așteptând solstițiul de iarnă)</i>	14-15
13	<i>...cu ochii lipiți de coperta albuie... (mic dejun melancolic)</i>	5
14	<i>Dimineața străpunge blocuri gri trezind locatarii care dau buzna afară (parietale)</i>	1
	2013 Iubirea altfel	
15	<i>... să vezi cerul cu nori alburii (mic poem în română)</i>	10
16	<i>...cu ochii tăi gri se va naște cu fața udă de lacrimi (plânsul)</i>	2
17	<i>și toate cuvintele se vor mirese defilând pe podium în lumina verzuie a inimii (când nimic nu mai e de spus și lumea se ține de tabieturi)</i>	6
18	<i>orășenii și-au dezgolit casele au scos afară preșuri cu flori maronii (ninsoare în martie)</i>	
19	<i>cu mana căzută din cer pe pajiști albe rămân dâre roșii- verzui de vopsele urme de vieți trecute pe alte tărâmurii</i>	4

	<i>(ninsoare în martie)</i>	
	2018 Inima desenată pe cer	
20	<i>Va trebui să ne mai vorbim și când vor veni peste noi arome de mere verzi... (va trebui să ne mai vorbim)</i>	5
21	<i>Și atât de pașnic blocul roz de sare alpină... (basm)</i>	7
22	<i>Amanții mei de hârtie blonzi șateni bruneți vă strig pe nume ... (seară)</i>	1-2
23	<i>...în care încap toate mărilor mele negre moarte roșii (câinele de pluș)</i>	5-6
24	<i>... din vinul roșu al zilei... (plimbare de seară)</i>	6
25	<i>...i-a intrat în spinii și florile ei de un roz spălăcit... (nicio ieșire de siguranță)</i>	3
26	<i>Bolnavi ochii mei adorm într-o mare violetă cu miremele așternute pe valuri (sepsis)</i>	10
27	<i>Repetam în gând pe când coboram la vale prin râpa galbenă... (dimineața)</i>	5
28	<i>Telefonul inspiră izul de verde-n scădere (august)</i>	1
29	<i>În tăceri maronii (august)</i>	13
30	<i>... tristețea frunzelor chircite de arșiță cu tot cu numele noastre plutind peste liniștea verde (trebuia să avem și noi un trecut)</i>	10
31	<i>încap mărilor mele moarte și roșii (câinele de pluș ascetul servul)</i>	5
32	<i>haide suflete nu mai sorbi ce-a mai rămas din vinul roșu (octombrie)</i>	4

Fișă lexicală

Exercițiul a fost precedat de identificarea și fixarea cuvintelor pe Fișa de lectură, în vederea descoperirii faptului că noțiunea de culoare/

cromonim este un mijloc stilistic complex, care oferă stări, intensifică senzații, amplifică realitatea, oferă emoții etc.

Spectrul cromatic al liricii Margaretei Curtescu este unul extrem de variat și sensibil, cu gradații subtile de culoare, poeta-tetracromată, cu o capacitate de a percepe, într-un fel inedit, sinestezic fenomenul culorilor, experimentează diferențind:	
Alb cu variații: alb-roz, albui, alburii	9 ocurențe
albastru cu variante de nume: bleumarin, bleu, azur	6 ocurențe
verde verde-n scădere	5 ocurențe
maroniu	4 ocurențe
roșu roșu-verzui	4 ocurențe
roz roz spălăcit	3 ocurențe
gri	3 ocurențe
galben îngălbenit	2 ocurențe
negru	2 ocurențe
blond	2 ocurențe
mov	1 ocurență
violet	1 ocurență
vioriu	1 ocurență
căprui	1 ocurență
șaten	1 ocurență
brunet	1 ocurență

Notă!

Doar portocaliul lipsește cu desăvârșire din seria celor douăsprezece culori și nuanțe valorificate.

Ocurențele cromonimelor albastru și alb se impun ca fiind predominante în poezia Margaretei Curtescu. Culorile enumerate reprezintă „sistemul de semnalizare” principal al autoarei, armonia cromatică tonală a acesteia, o limbă pe care suntem provocați s-o înțelegem instinctiv, culorile cu care rezonează și paleta ce-i promovează eul autentic.

Indicator de lectură

Scrisoare de Margareta Curtescu	Explorarea primară a textului
<p><i>unt un mormânt în care susură nepuțină. în miercurea mare aud tristețea ta albastră mamă: "unde ești tu cea luminată odată de sângele meu? tu nu ești eu tu nu ești eu tu nu ești eu".</i></p> <p><i>timpul s-a-nvolburat și a plâns apele toate s-au scurs. despici firul în patru. ea-mi poartă prin lume irișii căprui dar ea nu este eu. unde este cea legănată odată de sângele meu? ea nu este eu nu este eu nu este eu. e frig. cocoșii au încetat de cântat. de cine m-am lepădat? de cine s-a lepădat?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nu sunt cuvinte care ar pune problema cunoașterii sensului; ▪ autorul ignoră semnele de punctuație la nivelul propozițiilor, ceea ce creează impresia unui flux continuu; ▪ se ignoră cu desăvârșire majusculele; ▪ identificarea planului cromatic (<i>tristețe albastră, tu cea luminată, irișii căprui, sângele</i>); ▪ invocarea motivului biblic; ▪ remarcăm sensurile și valorile inedite pe care le impun cromonimele din text, de exemplu: <i>tristețea ta albastră mamă, ea-mi poartă prin lume irișii căprui</i>; ▪ resorturile stilistice sunt fascinante în materie de invenții lexicale, o aglutinare de culori și nuanțe ce impresionează prin sensibilitate, rafinament și eleganță vizuală; ▪ poezie picturală; ▪ tetracromată, din punct de vedere stilistic, poezia Margaretei Curtescu face trimiteri la imagini definatorii ale imaginărilor, ca o

	propulsie semantico-estetică ce lasă în urmă un îndelung siaj al ne-deplin elucidatului, reușind să provoace, în primul rând, incitare.
--	---

În acest context, menționăm că ocurențele cromonimelor *albastru* și *alb* se impun ca fiind predominante în poezia Margaretei Curtescu. Culorile enumerate reprezintă „sistemul de semnalizare” principal al autoarei, armonia cromatică tonală a acesteia, o limbă pe care suntem provocați s-o înțelegem instinctiv, culorile cu care rezonază și paleta ce-i promovează eul autentic, un fel de alb-albastru, simplitate versus luciditate.

Așa cum atelierului de lectură îi revine un loc aparte în formarea unui cititor activ întrucât tinde să „promoveze prin activități reale formularea de competențe și centrarea pe elev” (T.Cartaleanu), o incursiune în creația Margaretei Curtescu prin filiera cromatică se dovedește a fi pertinentă într-un asemenea demers didactic.

Inventar de lectură

O incursiune în creația Margaretei Curtescu prin filiera cromonimul alb

1	<i>pe o pajiște albă ... (să scrii un poem simplu de tot)</i>
2	<i>...cu ochii lipiți de coperta albuie... (mic dejun melancolic)</i>
3	<i>... să vezi cerul cu nori alburii (mic poem în română)</i>
4	<i>cu mana căzută din cer pe pajiști albe (ninsoare în martie)</i>
5	<i>și ritmuri de bleus ca niște flăcări albe îți vor înfăța trupul (ploaie de weekend)</i>
6	<i>ceva imi zgheaptână inima ca pisica siberiana mobilele din sufragerie și-o amintești era albă...(pisica noastră albă)</i>
7	<i>...curând miresme alb-roz se vor prelinge peste oraș (al doilea poem despre tine alice)</i>
8	<i>... cu pâlcurile de conifere învăluite în alb-verzuiul amiezii (vacanță)</i>
9	<i>...Nu vom mai chema nicicând ploile ce strigau albe...(limbi străine)</i>

Repere de cercetare:

„Albul, care adesea este considerat o non-culoare, constituie un simbol al unei lumi în care toate culorile s-au evaporat... Este nimicul dinaintea începutului...” (Vasilii Kandinski)

Dicționarul de simboluri menționează atât un alb al răsăritului, cât și un alb

al abisului și de aici și o culoarea a obârșiei venite din străbuni, a înțelepciunii, reprezentând vocația devenirii omului. Albul este și culoarea liturgică romano-catolică, culoarea vestimentației tradiționale la români, culoarea laptelui, a florilor, culoarea asociată fiziologic cu sănătatea, culoarea ce se leagă semantic de curățenie, de timpul rece, de argint și de viața neprihănită, fără de păcat.

Concordanțele cromatice ale cromonimului *alb*, care se leagă semantic de însemnul strălucirii, purității, bunăstării, păcii, a luminii, a lucidității, dar și a laicului, în opera poetică a Margaretei Curtescu sunt de bun augur. Elemente firești ale cadrului natural ce răsar din **alb** sunt explorate cu resurse stilistice mândrite atent. *Albă, albe albuie, alburie, alb-roz alb-verzuil* - aceste unități lexicale devin instrumente ale unei experiențe subiective, proprii doar poetei, iar sensibilitatea autoarei denotă o liniște cromatică.

Note de lectură

O altă incursiune în creația Margaretei Curtescu prin filiera cromonimului albastru

1	aud tristețea ta <i>albastră</i> mamă (scrisoare);
2	și numele marina ca un zvâcnet <i>blond</i> printre cuvintele înduioșate de atâta <i>azur</i> (marina);
3	În timp ce te priveam cum îți potriveai salba de agate la rochia <i>bleu...</i> (al doilea poem despre tine alice);
4	îmi vâjii prin părul umed înfiorând până și faianța <i>bleumarin</i> (pomul de seară);
5/6	mic dejun melancolic/ <i>albastru</i> deasupra <i>albastru</i> dedesubt (mic dejun melancolic)

Repere de cercetare:

Michel Pastoureau a demonstrat în studiul *Albastru. Istoria unei culori* că practicile sociale și culturale ale culorii albastre, țin nemijlocit de *practicile religioase* (nașterea albastrului ca o culoare liturgică începând cu sec. al XII-lea, extraordinarul cult al Fecioarei și reconstrucția bisericii abațiale, iconografia); de *creația artistică* (mozaicul, vitraliile, pictura - antrenând adevărate mutații estetice); de *economie* (stemele, culorile blazonului comercializate pe larg - *azurul*); de *literatură* (romanele franceze ale ciclului arthurian în care există un cod al culorilor; de *muzică* (*blues* –formă muzicală de origine afro-americană (1870), vine de la contractarea sintagmei *blue devils*); de *politică și militarie* (revoluția franceză, drapelul tricolor, culoarea soldaților); de *vestimentație* (nașterea albastrului regal, de la regele Franței la Regele Arthur, și, în cele din

urmă, culoarea cea mai purtată - de la uniforme la Jeans).

Se instaurează o nouă ordine a culorilor și, de-acum înainte, albastrul va fi asociată din ce în ce mai frecvent de textele literare cu ideea de dragoste, bucurie, loialitate, pace și consolare,

Asocierile pe care le dobândește cromonimul **albastru** la Margareta Curtescu se leagă semantic de stări și sentimente datorită diversității câmpului materialului faptic: *albastru, bleumarin, bleu, azur*. Vectorii semantico-poetici ai cromonimului cunosc mutații semnificative în acest sens.

Profilul și imaginarul poetei reflectat în „*albastru deasupra albastru dedesubt*” creionează etericul ființei sale pierdute în „începuturi niciodată sfârșite” emanatoare de semnificații. Albastrul cu albul fac sensibile rivalitățile dintre cer și pământ care mereu se află față în față. Cum o mărturisea filosoful Emil Cioran: „Când privesc albastrul cerului și orice albastru, încetez pe loc de-a mai aparține acestei lumi”. A cincea culoare din spectrul solar, albastrul reflectă albastrul cerului, iar cerul, la rândul-i, coboară pe pământ.

Pornind de la premisa că *Atelierul de lectură* se axează pe „cunoașterea din interior”, acesta se erijează într-un imens potențial formator pentru instruirea elevului prin oportunitatea oferită acestuia de a se implica cognitiv și emoțional și de a-și exersa/ demonstra variile competențe. În actul receptării unui text, cititorul întotdeauna emite judecăți, păreri asupra celor citite, indiferent dacă își conștientizează sau nu statutul de „critic” al textului. Domeniul lecturii este, cu certitudine, cel mai complex domeniu al limbii și literaturii materne. Cultivarea apetenței pentru lectură, valorificarea lecturilor și personalizarea lor continuă sunt aspecte valoroase ale lecțiilor de acest tip, atelierul de lectură va da rezultat dacă va funcționa ca un sistem și nu va rămâne doar o activitate sporadică, iar creația Margaretei Curtescu, prin resursele poetico-stilistice mândrite atent, cu o rarismă sensibilă, ce denotă o liniște cromatică, este un bun prilej de a ghida elevii să se familiarizeze cu textul literar postmodernist prin „poarta de intrare” a culorilor.

Referințe bibliografice

CĂRTĂRESCU, Mircea. *Postmodernismul românesc*. București, Humanitas, 2010.

CARTALEANU, Tatiana. *Ateliere de lectură, scriere, discuție*. Chișinău, Editura Știința, 2014.

COUET-BUTLEN, Madeleine. « *Lecture et mises en réseaux de*

livres», Télémaque CRDP, 30 april 2004, adresse URL: [http://www.cndp.fr/crdp-creteil/telemaque/document/reseaux.htm].

CURTESCU, Margareta. *În piața dante*. București, Vinea, 2014.

IDEM. *Prinsă între clamele speranței*. Chișinău, Editura ARC, 1997.

IDEM, Margareta. *Simple bluesuri*. Chișinău, Editura Cartier, 2003.

IDEM. *Inima desenată pe cer*. Iași, Editura Junimea, 2018.

DURAND, Gilbert. *Structurile antropologice ale imaginarului*, București, Editura Univers, 1977.

LEAHU, Raisa, Lectura în rețea și reflecția asupra cărții. In: *Semn, Revistă literară*, anul XV, nr.2 (54), Institutul Cultural Român, Revista Semn, 2012, p. 48-60.

MUȘINA, Alexandru. *Eseu asupra poeziei moderne. Teoria și practica literaturii*. Chișinău, Cartier, 2017.

ONOJESCU, Monica, PANFIL Alina. *Secvențe didactice centrate pe textul literar*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2021.

PASTOUREAU, Michael. trad. din fr.: Em. Galaicu-Păun, *Albastru. Istoria unei culori*. Chișinău, Cartier, 2006.